DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

15. januar 2002 *

I sag C-179/00,

angående en anmodning, som Verwaltungsgerichtshof (Østrig) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Gerald Weidacher (kurator i konkursboet Thakis Vertriebs- und Handels GmbH)

mod

Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 149, stk. 1, i akten vedrørende vilkårene for Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union (EFT 1994 C 241, s. 21, og EFT 1995 L 1, s. 1), samt vedrørende gyldigheden og fortolkningen af Kommissionens forordning (EF) nr. 3108/94 af 19. december 1994 om overgangsforanstaltninger for samhandelen med landbrugsprodukter som følge af Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse (EFT L 328, s. 42),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne L. Sevón og M. Wathelet (refererende dommer),

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Braun og M. Niejahr, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. november 2001,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 17. april 2000, indgået til Domstolen den 12. maj 2000, har Verwaltungsgerichtshof i medfør af artikel 234 EF forelagt fem præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 149, stk. 1, i akten vedrørende vilkårene for Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union (EFT 1994 C 241, s. 21, og EFT 1995 L 1, s. 1, herefter »tiltrædelsesakten«), samt vedrørende gyldigheden og fortolkningen af Kommissionens forordning (EF) nr. 3108/94 af 19. december 1994 om overgangsforanstaltninger for samhandelen med landbrugsprodukter som følge af Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse (EFT L 328, s. 42).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem Gerald Weidacher, som kurator i konkursboet Thakis Vertriebs- und Handels GmbH (herefter »Thakis«), og Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft (det østrigske ministerium for land- og skovbrug) om opkrævning af en afgift for indehavelse af et overskudslager af olivenolie.

De relevante retsregler

3 Det fremgår af tiltrædelsesaktens artikel 137, stk. 2, andet led, at »rettigheder og forpligtelser under den fælles landbrugspolitik [gælder] fuldt ud for de nye medlemsstater«, medmindre andet er bestemt i akten.

4 Tiltrædelsesaktens artikel 145, stk. 2, der omhandler de landbrugsprodukter, der var på lager på tiltrædelsesdatoen, har følgende ordlyd:

»Ethvert lager af produkter i fri omsætning på de nye medlemsstaters område den 1. januar 1995, som i mængde overstiger, hvad der må anses for at være et normalt overført lager, skal afvikles af disse medlemsstater for deres regning inden for rammerne af fællesskabsprocedurer og inden for frister, der skal fastlægges efter den i artikel 149, stk. 1, nævnte fremgangsmåde. Begrebet »normalt overført lager« defineres for hvert produkt på grundlag af de kriterier og målsætninger, der gælder for hver fælles markedsordning.«

5 Tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, bestemmer:

»Hvis overgangsforanstaltninger er nødvendige for at lette overgangen fra den ordning, der består i de nye medlemsstater, til den ordning, der følger af anvendelsen af de fælles markedsordninger på de betingelser, der er fastsat i dette afsnit, vedtages sådanne foranstaltninger efter fremgangsmåden i artikel 38 i [Rådets] forordning nr. 136/66/EØF [af 22.9.1966 om oprettelse af en fælles markedsordning for fedtstoffer (EFT 1965-1966, s. 193, der er ændret flere gange)] eller, alt efter omstændighederne, i de tilsvarende artikler i de øvrige forordninger om de fælles markedsordninger. Disse foranstaltninger kan træffes i en periode, der udløber den 31. december 1997, idet deres anvendelse er begrænset til denne dato.«

6 Kommissionen har i henhold til tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, vedtaget forordning nr. 3108/94, hvis tredje betragtning er formuleret således:

»Siden gennemførelsen af det indre marked forsendes landbrugsprodukter uden kontrol ved de indre grænser; en ordning med systematisk beskatning af produkter, med hensyn til hvilke samhandelen omlægges, enten ved forsendelse fra en medlemsstat til en anden eller ved indførsel fra en anden medlemsstat, forekommer ikke at være tilstrækkeligt effektiv; omlægning af samhandelen, der vil kunne forstyrre de fælles markedsordninger, omfatter navnlig produkter, der flyttes kunstigt med henblik på udvidelsen, og som derfor ikke indgår i den pågældende stats normale lagre; derfor bør overskudslagrene i de nye medlemsstater beskattes.«

7 Artikel 4 i forordning nr. 3108/94 bestemmer:

»1. Uanset tiltrædelsesaktens artikel 145, stk. 2, opkræver de nye medlemsstater en afgift hos indehavere af overskudslagre pr. 1. januar 1995, forudsat at der ikke findes en strengere lovgivning på nationalt plan.

[...]

2. Ved bestemmelsen af hver indehavers overskudslager tager de nye medlemsstater hensyn til følgende:

— de gennemsnitlige lagre i årene før tiltrædelsen

— handelsstrømmene i årene før tiltrædelsen

— de omstændigheder, hvorunder lagrene er oprettet.

Begrebet overskudslager gælder også for landbrugsprodukter, der er bestemt til markederne i de nye medlemsstater.

3. Den i stk. 1 omhandlede afgift er:

— for et produkt fra et tredjeland lig med forskellen mellem den importafgift, der blev anvendt i De Tolv den 31. december 1994, og den importafgift, der blev anvendt i den nye medlemsstat den 31. december 1994, såfremt den første afgift er større end den anden

[...]

4. For at sikre en korrekt opkrævning af den i stk. 1 omhandlede afgift laver de nye medlemsstater straks en opgørelse over de pr. 1. januar 1995 disponible lagre.

5. Bestemmelserne i denne artikel gælder for produkter henhørende under følgende KN-koder:

— for Østrig: 1 006; 0806 20; 1702 10; 1 509; 1 510

[...]«

Hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 Thakis købte i oktober 1994 en stor mængde olivenolie i Tunesien. Ved en pantsætningsaftale af 13. december 1994 blev det parti af varen, der var bestemt til Østrig, pantsat til en østrigsk bank, A-Bank. Varen blev den 21. december 1994 afsendt fra Tunesien med fragtpapirer lydende på A-Bank og blev fortoldet den 29. december 1994, selv om varen endnu ikke var blevet aflæsset.

9 Den 31. december 1994 var et parti af den olivenolie, som Thakis havde importeret, deponeret hos et østrigsk vinfirma og undergivet A-Banks kontrol, mens et andet parti opbevaredes i jernbanevogne på en østrigsk station på transportørens ansvar.

10 Under henvisning til at Thakis den 1. januar 1995 var indehaver af et overskudslager — i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 4 i forordning nr. 3108/94 — bestående af 1 091 341 kg tunesisk olie, krævede Agrarmarkt Austria (det østrigske kontor til overvågning af markederne for landbrugsprodukter) den 1. februar 1995, at der blev stillet sikkerhed for et afgiftskrav, der forventedes pålagt for indehavelse af et overskudslager, og den 3. april 1995 fik Thakis efter firmaets konkurs meddelelse om, at der var pålagt en afgift på 11 086 683 ATS.

11 Beløbet blev i henhold til artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 fastsat på baggrund af forskellen mellem den afgift på importeret olivenolie, der den 31. december 1994 blev anvendt i De Tolv, og den, der blev anvendt i Østrig.

12 Den importafgift, der på det tidspunkt fandt anvendelse i Østrig, udgjorde 70 ATS pr. 100 kg med et taratillæg på 18%, mens afgiften i De Tolv i medfør af bilag I til Kommissionens forordning (EF) nr. 3307/94 af 29. december 1994 om fastsættelse af minimumsimportafgifter for olivenolie samt importafgifter for andre produkter fra olivenoliesektoren (EFT L 341, s. 53) udgjorde 66,31 ECU pr. 100 kg (svarende til 1 098,48 ATS pr. 100 kg).

13 Thakis og senere kuratoren for firmaets konkursbo indgav en administrativ klage over kravet om sikkerhedsstillelse og afgiftspålægget. Det blev for det første bestridt, at Thakis den 1. januar 1995 var »indehaver« af et lager af olivenolie; for det andet anfægtedes størrelsen af importafgiften, der ifølge Thakis skulle have været fastsat i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 287/94 af 7. februar 1994 om særforanstaltninger for indførsel af olivenolie med oprindelse i Tunesien (EFT L 39, s. 1); for det tredje anfægtedes lovligheden af forordning nr. 3108/94, dels fordi Kommissionen ifølge Thakis ikke var kompetent til at udstede forordningen i henhold til tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, dels fordi forordningen ifølge Thakis tilsidesatte princippet om beskyttelse af den beretti-

gede forventning, da forordningens artikel 4 også fandt anvendelse på transaktioner, som erhvervsdrivende i de nye medlemsstater havde udført inden forordningens vedtagelse, dvs. før den 19. december 1994.

14 Sagsøgeren fik ikke medhold i klagen, og sagen blev derfor indbragt for Verwaltungsgerichtshof. Denne ret fandt, at anbringenderne om gyldigheden og fortolkningen af forordning nr. 3108/94 gav anledning til tvivl, og har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er den afgift, som i medfør af artikel 4 i Kommissionens forordning (EF) nr. 3108/94 af 19. december 1994 opkræves af overskudslagre i de nye medlemsstater pr. 1. januar 1995, en overgangsforanstaltning, der i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, er nødvendig for at lette overgangen fra den ordning, der består i de nye medlemsstater, til den ordning, der følger af anvendelsen af de fælles markedsordninger på de betingelser, der er fastsat i afsnit VI: »Landbrug« i nævnte akt, eller er denne forordning helt eller delvis ugyldig på grund af Kommissionens manglende kompetence?

2) Er grundrettigheden om beskyttelse af borgerens frie råderet eller proportionalitetsprincippet til hinder for anvendelsen af artikel 4 i forordning (EF) nr. 3108/94 på overskudslagre, der skyldes dispositioner (indkøb og videresalg)

a) før datoen for denne forordnings offentliggørelse eller

b) før det tidspunkt, hvor de pågældende erhvervskredse måtte være bekendt med, at overskudslagrene påtænktes belagt med afgifter?

Dersom dette spørgsmål besvares bekræftende: Er denne forordning da helt eller delvis ugyldig på grund af tilsidesættelse af disse grundrettigheder, eller kan det deraf udledes, at der ikke skal ske en afgiftspålæggelse i sådanne tilfælde?

3) a) Skal køberen af en vare, der allerede før den 1. januar 1995 har videresolgt denne, uden at varen fysisk er overgivet til aftageren, den 1. januar 1995 anses for at være »indehaver« af denne vare, når

i) varen og betalingen herfor er pantsat til en bank, og, på grund af pantsætningsaftalen,

— nøglen til det lager, hvor en del af det pantsatte vareparti den 1. januar 1995 befandt sig, var i denne banks besiddelse

— fragtdokumenterne, navnlig det kombinerede transportdokument (multimodale transportdokument) »Bill of lading« vedrørende resten af varepartiet, der efter fortoldning den 1. januar 1995 befandt sig i jernbanevogne på en østrigsk banegård, lyder på denne bank og er i dennes besiddelse, og

— denne bank med 20% var deltager i den købsaftale, som pantsætteren havde indgået

og yderligere

ii) — importafgiften var betalt af pantsætter

— den del af købsprisen, der tilkom pantsætteren, senere blev krediteret dennes konto i denne bank, hvilken konto pantsætteren dog ikke længere kunne råde over på grund af pantsætningsaftalens bestemmelser?

b) Er pantsætteren ikke indehaver af varen, når han allerede inden den 1. januar 1995, med forbehold af pantsætningsaftalen, ønskede at lade råderetten overgå til aftageren? Er det i denne sammenhæng relevant, om denne vilje er kommet til udtryk over for tredjemand?

c) Er under de faktiske omstændigheder som beskrevet under a) og b) også panthaveren, pantsætterens aftager, speditøren, ejeren af lageret eller fragtføreren »indehaver« i forordningens forstand?

4) Udgør »den importafgift, der blev anvendt i De Tolv den 31. december 1994« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 4, stk. 3, i forordning (EF) nr. 3108/94, for olivenolie fra Tunesien under KN-kode 1509 10

a) den i artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 287/94 af 7. februar 1994 anførte særlige afgift på 7,8 ECU/100 kg eller

b) i alle tilfælde den i bilag I til Kommissionens forordning (EF) nr. 3307/94 fastsatte afgift på 79 minus 12,69 altså 66,31 ECU/100 kg

eller

c) afhænger besvarelsen af dette spørgsmål af, om indførsel af olivenolie fra Tunesien til De Tolv inden for rammerne af den kvote, der var fastsat i artikel 1, stk. 2, i forordning (EF) nr. 287/94, også ved udgangen af 1994 var mulig uden hindringer, eller

d) skal toldsatsen konkret fastsættes efter, om den afgiftspligtige, dersom indførsel i en EF-medlemsstat var planlagt, kunne have opnået et (begunstiget) kontingent på det tidspunkt, hvor forretningsaftalen blev indgået?

5) Er artikel 4 i Kommissionens forordning (EF) nr. 3108/94 under de i punkt 4 b) nævnte omstændigheder ugyldig på grund af tilsidesættelse af lighedsprincippet?«

Det første spørgsmål

15 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om Kommissionen i medfør af tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, var kompetent til at vedtage sådanne foranstaltninger, som er omhandlet i artikel 4 i forordning nr. 3108/94.

16 For at besvare dette spørgsmål er det nødvendigt at tage stilling til, om en udligningsafgift i henhold til artikel 4 i nævnte forordning er en overgangsforanstaltning, der i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, er nødvendig for på landbrugsområdet at lette overgangen fra den ordning, der var gældende i de nye medlemsstater inden deres tiltrædelse af Den Europæiske Union, til den ordning, der følger af anvendelsen af de fælles markedsordninger.

17 Sagsøgeren i hovedsagen har for den forelæggende ret gjort gældende, at en afgift, som omhandlet i artikel 4 i forordning nr. 3108/94, ikke kan betragtes som en overgangsforanstaltning i henhold til tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, da det af udtrykket »lette overgangen«, som er anvendt i bestemmelsen, klart fremgår, at sådanne foranstaltninger skal være til fordel for de nye medlemsstater, hvilket ikke er tilfældet for den afgift, der er omhandlet i hovedsagen.

18 Det bemærkes i den forbindelse, at det af tiltrædelsesaktens artikel 137, stk. 2, andet led, fremgår, at rettigheder og forpligtelser under den fælles landbrugspolitik, medmindre andet er bestemt, gælder umiddelbart i de nye medlemsstater. Det er for at »lette overgangen fra den ordning, der består i de nye medlemsstater, til den ordning, der følger af anvendelsen af de fælles markedsordninger«, at der i henhold til tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, kan vedtages »nødvendige«

overgangsforanstaltninger »efter fremgangsmåden i artikel 38 i forordning nr. 136/66/EØF eller, alt efter omstændighederne, i de tilsvarende artikler i de øvrige forordninger om de fælles markedsordninger«.

19 Det bemærkes endvidere, at fællesskabsinstitutionerne har en vidtgående skønsbeføjelse, når det gælder vedtagelsen af foranstaltninger til gennemførelse af målsætningerne i den fælles landbrugspolitik (jf. bl.a. dom af 25.6.1997, sag C-285/94, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 3519, præmis 22 og 23, og af 6.7.2000, sag C-289/97, Eridania, Sml. I, s. 5409, præmis 48).

20 For så vidt angår lagre af produkter, der er i fri omsætning i de nye medlemsstater, og som i mængde overstiger, hvad der må anses for at være et normalt overført lager, er det i tiltrædelsesaktens artikel 145, stk. 2, bestemt, at disse medlemsstater for egen regning skal afvikle sådanne lagre efter den fremgangsmåde og inden for de frister, der er fastlagt i tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1.

21 Forfatterne til tiltrædelsesakten var således af den opfattelse, at hvis der den 1. januar 1995 i de nye medlemsstater fandtes unormale lagerbeholdninger af produkter, der var omfattet af en fælles markedsordning, ville dette kunne være til skade for markedsordningen, idet sådanne beholdninger bl.a. kunne påvirke prisdannelsen.

22 Det må fastslås, at Kommissionen ved at indføre en særlig afgift på overskudslagre med hjemmel i tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, netop ville lette de nye medlemsstaters overgang til den fælles markedsordning, da afgiften dels har til formål at forebygge, at der etableres lagre i spekulationsøjemed, dels har til formål at udligne de økonomiske fordele, som de erhvervsdrivende, der faktisk havde etableret overskudslagre til lave priser, ellers ville have opnået (jf. tredje betragtning til forordning nr. 3108/94).

23 Afgiften på overskudslagre kunne desuden, som det med rette er anført af den østrigske regering, gøre de nye medlemsstaters forpligtelse i medfør af tiltrædelsesaktens artikel 145, stk. 2, til at afvikle sådanne lagre for egen regning mindre byrdefuld.

24 Det første spørgsmål skal herefter besvares således, at Kommissionen i henhold til tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, var kompetent til at vedtage de foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 4 i forordning nr. 3108/94.

Det andet spørgsmål

25 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4 i forordning nr. 3108/94 er gyldig, når henses til proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

26 For så vidt angår proportionalitetsprincippet skal det bemærkes, at Kommissionen ved udøvelsen af de beføjelser, som den på landbrugspolitikkens område af Rådet og tiltrædelsesaktens forfattere er blevet tillagt til gennemførelse af de fastlagte bestemmelser, kan være nødt til at anvende et vidtgående skøn, således at en foranstaltning på dette område kun kan kendes ulovlig, såfremt foranstaltningen er åbenbart uhensigtsmæssig i forhold til det mål, som vedkommende institution forfølger (jf. i samme retning dom af 11.7.1989, sag 265/87, Schräder, Sml. s. 2237, præmis 22, og af 5.5.1998, sag C-157/96, National Farmers' Union m.fl., Sml. I, s. 2211, præmis 61).

27 I det foreliggende tilfælde har Kommissionen ved indførelsen af den i hovedsagen omhandlede afgift og ved fastsættelsen af gennemførelsesbestemmelser valgt den fremgangsmåde, som den blandt flere muligheder har anset for at være den, der

bedst kunne forhindre, at der opstod forstyrrelser af den fælles markedsordning som følge af oparbejdelsen af lagre, der oversteg, hvad der måtte anses for at være et normalt overført lager i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i tiltrædelsesaktens artikel 145, stk. 2 (jf. tredje betragtning til forordning nr. 3108/94).

28 Afgiften skal forebygge, at der etableres sådanne lagre, eller i det mindste udligne de økonomiske fordele, som indehavere af sådanne lagre ellers kunne påregne, idet indehaverne derved stilles på lige fod med de erhvervsdrivende i De Tolv, som de konkurrerer med på det samme marked. Afgiften må i princippet anses for egnet til at gennemføre målsætningen om at lette anvendelsen af den fælles markedsordning i de nye medlemsstater, som anført i tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, uden at den er mere vidtgående end nødvendigt for at nå dette mål.

29 Det følger heraf, at Kommissionen ikke har overskredet grænserne for sin skønsmæssige beføjelse på området. Argumentet om, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat, må således forkastes.

30 For så vidt angår princippet om beskyttelsen af den berettigede forventning har Gerald Weidacher over for den forelæggende ret gjort gældende, at artikel 4 i forordning nr. 3108/94 er i strid med dette princip, da bestemmelsen også finder anvendelse på indehavere af overskudslagre, som havde importeret de omhandlede varer forud for offentliggørelsen af nævnte forordning.

31 Det bemærkes hertil, at det i Domstolens praksis er fastslået, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning kun kan påberåbes i forhold til fællesskabsbestemmelser, såfremt Fællesskabet selv tidligere har skabt en situation, som giver grundlag for en berettiget forventning (jf. dom af 15.4.1997, sag C-22/94, Irish Farmers Association m.fl., Sml. I, s. 1809, præmis 19, og af 18.5.2000, sag C-107/97, Rombi og Arkopharma, Sml. I, s. 3367, præmis 67).

32 Dette er ikke tilfældet i hovedsagen. For det første har Fællesskabet hverken gennem dets handlinger eller undladte handlinger givet de interesserede kredse det indtryk, at der i forbindelse med udvidelsen pr. 1. januar 1995 ikke ville blive vedtaget overgangsforanstaltninger for at undgå konkurrencefordrejninger og profitter ved spekulation som følge af etablering af overskudslagre.

33 Da Thakis i oktober 1994 købte en stor mængde olivenolie i Tunesien, burde selskabet — efter offentliggørelsen af tiltrædelsesakten i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 29. august 1994 — endvidere, som enhver normalt agtpågivende erhvervsdrivende, have vidst, at Kommissionen i medfør af tiltrædelsesaktens artikel 149, stk. 1, netop var beføjet til at vedtage overgangsforanstaltninger for at tilpasse de gældende ordninger i de nye medlemsstater til den fælles markedsordning, og at sådanne foranstaltninger eventuelt kunne have indvirkning på de overskudslagre, der allerede var etableret på tidspunktet for offentliggørelsen af forordning nr. 3108/94, dvs. den 20. december 1994.

34 Det fremgår endelig af sagen, at de omhandlede varer blev importeret til Østrig den 21. december 1994 og fortoldet den 29. december 1994, dvs. efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 3108/94. Den af Gerald Weidacher fremførte argumentation er således under alle omstændigheder irrelevant.

35 Anbringendet om, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er blevet tilsidesat, må derfor ligeledes forkastes.

36 På baggrund af ovenstående skal det andet spørgsmål besvares således, at gennemgangen intet har frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4 i forordning nr. 3108/94 i relation til proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

Det tredje spørgsmål

37 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en virksomhed som den i hovedsagen omhandlede under de i hovedsagen anførte omstændigheder skal anses for indehaver af et overskudslager i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 3108/94.

38 Det skal indledningsvis bemærkes, at et præjudicielt spørgsmål stillet af en national ret i henhold til artikel 234 EF bl.a. skal angå fortolkningen af traktaten eller gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Fællesskabets institutioner eller Den Europæiske Centralbank. Det tilkommer den forelæggende ret at afgøre, hvordan en fællesskabsbestemmelse skal anvendes i den konkrete sag, der verserer for retten.

39 Det tredje spørgsmål må derfor forstås således, at der ønskes en præcisering af, hvad der forstås ved begrebet »indehaver« af et overskudslager i artikel 4 i forordning nr. 3108/94, således at den forelæggende ret sættes i stand til at afgøre, om Thakis kan karakteriseres som indehaver og dermed kan pålægges den i hovedsagen omhandlede afgift.

40 Ifølge den østrigske regering er det kun den person, der har råderet over varen, som kan anses for at være indehaver af varen i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 4 i forordning nr. 3108/94. Dette er tilfældet for Thakis, der er køber af overskudslagrene.

41 Kommissionen har heroverfor gjort gældende, at begrebet »indehaver« i henhold til artikel 4 i forordning nr. 3108/94 betegner den person, som i realiteten har

kontrol over lageret eller som reelt og fysisk har lageret i hænde. En sådan fortolkning følger af behovet for at sikre, at den pålignede afgift kan opkræves, hvilket ikke ville være muligt, hvis afgiften for eksempel påhvilede ejeren, der måske opholder sig i en anden medlemsstat eller i et tredjeland.

42 Det bemærkes hertil, at Kommissionens hensigt med at fastsætte en afgift for indehavere af overskudslagre pr. 1. januar 1995, som anført ovenfor i præmis 22, var at forebygge, at der etableredes lagre i spekulationsøjemed, og at udligne de økonomiske fordele, som erhvervsdrivende, der havde etableret sådanne lagre, ellers ville opnå. Under disse omstændigheder bør begrebet »indehavere« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 4 i forordning nr. 3108/94, fortolkes som personer, der den 1. januar 1995 var beføjet til at bringe det oplagrede produkt i omsætning med henblik på at opnå den fortjeneste, som den i hovedsagen omhandlede afgift netop havde til formål at udligne.

43 Som det med rette er anført af generaladvokaten i punkt 81 i forslaget til afgørelse, støttes en sådan fortolkning af artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 3108/94, der fastlægger de omstændigheder, som de nye medlemsstater skal tage hensyn til ved afgørelsen af, om der eksisterer et overskudslager. Det drejer sig bl.a. om de gennemsnitlige lagre og handelstrømmene i årene før den pågældende medlemsstats tiltrædelse. Det ville tydeligvis ikke være muligt at tage hensyn til sådanne omstændigheder, hvis man anlagde en fortolkning, hvorefter enhver, der på tiltrædelsestidspunktet faktisk kontrollerede lageret — såsom indehaveren af en panteret eller transportøren — men som ikke nødvendigvis var beføjet til frit at disponere over lageret, skulle anses for indehaver.

44 Det bemærkes videre, at afgørelsen af, hvem der er indehaver af et overskudslager, skal ske uafhængigt af, om den erhvervsdrivende i det pågældende tilfælde på en eller anden måde, helt eller delvist, har stillet overskudslageret som sikkerhed.

45 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares med, at begrebet »indehaver« af et overskudslager i henhold til artikel 4 i forordning nr. 3108/94 omfatter enhver, som er beføjet til at bringe det oplagrede produkt i omsætning og kan opnå en fortjeneste herved.

Det fjerde spørgsmål

46 Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den »importafgift«, der gjaldt i De Tolv den 31. december 1994, i henhold til artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94, ved indførsel af tunesisk olivenolie er den afgift, der er fastsat i bilag I til forordning nr. 3307/94, eller den, der er fastsat i forordning nr. 287/94.

47 Det skal i den forbindelse blot bemærkes, i lighed med det af den østrigske regering og Kommissionen anførte, at den særlige afgift i forordning nr. 287/94 ikke længere fandt anvendelse den 31. december 1994, der er den skæringsdato, der er fastsat i artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94. Det fremgår således af artikel 1 og 3 i Kommissionens forordning (EF) nr. 548/94 af 10. marts 1994 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 287/94 (EFT L 69, s. 3), at de importlicenser, der kræves ved anvendelsen af den særlige afgiftsordning, kun er gyldige mellem den 1. marts og den 31. oktober i hvert produktionsår. Det følger heraf, at olivenolie med oprindelse i Tunesien den 31. december 1994 kun kunne indføres i Fællesskabet under den almindelige afgiftsordning i henhold til forordning nr. 3307/94.

48 Det fjerde spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 skal fortolkes således, at den »importafgift«, der den 31. december 1994, gjaldt i De Tolv ved indførsel af tunesisk olivenolie, er den afgift, der er fastsat i bilag I til forordning nr. 3307/94.

Det femte spørgsmål

49 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 er gyldig i relation til ligebehandlingsprincippet, selv om det i henhold til denne bestemmelse ikke er muligt at anvende den særlige afgift, der er fastsat i forordning nr. 287/94, ved indførsel af olivenolie med oprindelse i Tunesien foretaget af erhvervsdrivende i de nye medlemsstater, mens afgiften kan komme erhvervsdrivende i De Tolv til gode.

50 Det skal i den forbindelse bemærkes, i lighed med det af Kommissionen anførte, at de erhvervsdrivende i de nye medlemsstater, som den 1. januar 1995 var indehavere af overskudslagre af tunesisk olivenolie, der var indført i henhold til den ordning, der var gældende i disse stater, ikke befandt sig i en situation, der kunne sidestilles med situationen for de erhvervsdrivende i De Tolv, som fra 1. marts — 31. oktober 1994 i givet fald kunne indføre olivenolie med oprindelse i Tunesien i henhold til den præferenceordning, der var fastsat i den tidligere samarbejdsaftale mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Den Tunesiske Republik, som på Fællesskabets vegne blev godkendt ved Rådets forordning (EØF) nr. 2212/78 af 26. september 1978 (EFT L 265, s. 1).

51 Under disse omstændigheder tilsidesætter artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 ikke ligebehandlingsprincippet mellem de erhvervsdrivende i medlemsstaterne, idet bestemmelsen i relation til den almindelige ordning i forordning nr. 3307/94 fastsætter en afgift på overskudslagre, der den 1. januar 1995 fandtes i de nye medlemsstater, for dermed at hindre eller udligne fordelene ved omlægninger af samhandelen, der kunne forstyrre den fælles markedsordning.

52 Det femte spørgsmål skal derfor besvares med, at gennemgangen intet har frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 i relation til ligebehandlingssprincippet.

Sagens omkostninger

53 De udgifter, der er afholdt af den østrigske regering og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Verwaltungsgerichtshof ved kendelse af 17. april 2000, for ret:

1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber var i henhold til artikel 149, stk. 1, i akten vedrørende vilkårene for Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union, kompetent til at vedtage de foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 4 i Kommissionens forordning (EF) nr. 3108/94 af 19. december 1994 om overgangsforanstaltninger for samhandelen med landbrugsprodukter som følge af Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse.

2) Gennemgangen af det andet spørgsmål har intet frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4 i forordning nr. 3108/94 i relation til proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

3) Begrebet »indehaver« af et overskudslager i henhold til artikel 4 i forordning nr. 3108/94 omfatter enhver, som er beføjet til at bringe det oplagrede produkt i omsætning og kan opnå en fortjeneste herved.

4) Artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 skal fortolkes således, at den »importafgift«, der den 31. december 1994 gjaldt i De Tolv ved indførsel af tunesisk olivenolie, er den afgift, der er fastsat i bilag I til Kommissionens forordning (EF) nr. 3307/94 af 29. december 1994 om fastsættelse af minimumsimportafgifter for olivenolie samt importafgifter for andre produkter fra olivenoliesektoren.

5) Gennemgangen af det femte spørgsmål har intet frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 3108/94 i relation til ligebehandlingsprincippet.

Jann Sevón Wathelet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. januar 2002.

R. Grass

Justitssekretær

P. Jann

Formand for Første Afdeling